

MINISTRANTSKÝ ŘÁD

Základním prvkem, který řídí jednání křesťana je víra.

I ministrant je především křesťanem. Kromě toho oslavuje Boha zvláštní formou služby u oltáře. Z ní vyplývají pro ministranta tato pravidla:

- účastní se služby na mších pravidelného i mimořádného rozvrhu a je přítomen na schůzkách
- je dostatečně včas připraven na liturgii podle vykonávané služby
- plní předpoklady, aby mohl vykonávat službu odpovídající jeho věku. Ministrant nemá právo vykonávat službu, pokud předpoklady nesplňuje.
- sleduje pokyny na vývěskách při každém příchodu
- včas omlouvá neúčast u svého vedoucího
- své oblečení ministrant udržuje čisté a v pořádku
- při přípravě na bohoslužbu nemluví a soustředí se na liturgii
- u oltáře se chová tak, jak to vyžaduje služba, kterou vykonává: stojí, klečí, sedí (vždy v liturgickém postoji) neotáčí se, nesměje se - po ukončení bohoslužby uloží co nejrychleji a přitom pečlivě své oblečení a nezdržuje se bezdůvodně v sakristii
- je uctívá ke starším ministrantům a představeným a poslouchá je
- ministranti si navzájem pomáhají
- ministrant se chová slušně nejen v sakristii, ale i v předsíni a před kostelem
- ministrantem může být jen ten, kdo tato pravidla dodržuje

O všem závažnějším rozhoduje KR

Všeobecná ustanovení

Liturg dbá, aby se služba u oltáře vykonávala důstojně, přesně a účelně. Po řádném vyzkoušení schvaluje způsobilost ministrantů k výkonu jednotlivých služeb (výjimky viz dále). Při případných změnách je povinnen co nejrychleji uvádět v soulad Ministerium s praxí. Při úpravě liturgie je třeba mít na zřeteli základní pastorační požadavek, aby liturgie byla „srozumitelná, stručná a vznešeně jednoduchá, aby nevyžadovala mnoho vysvětlování“ (viz liturgická konstituce Sacrosanctum Concilium, čl. 34).

Ministrant mající službu přijde nejpozději 10 minut před začátkem obřadu, ostatní 5 minut. Pokud někdo přijde později, než 5 minut před začátkem liturgie, již se neobléká. Každý je povinnen si zajistit a zkontrolovat potřebné předměty k výkonu své služby. Ministrant, který byl nucen od oltáře odejít (nikoliv v rámci služby), pokud není při oltáři nenahraditelný, se již nevrací. Při obřadu je třeba dávat pozor a včas konat potřebné úkony. Pokud se však přece někdo zpozdí, nebo něco zapomene, dohoní to ve svižném tempu, ale nikoliv zběsilým úprkem. Na případné chyby jsou povinni starší ministranti po obřadu upozornit a sjednat nápravu. Vedoucí skupin s liturgem dbají na to, aby ministranti měli včas složený zkoušky odpovídající jejich věku a schopnostem. Vedoucí skupin si prostudují konstituci o liturgii Sacrosanctum concilium, Apoštolskou konstituci vyhlášující Římský misál obnovený podle rozhodnutí druhého vatikánského sněmu, Všeobecné pokyny k Římskému misálu, Apoštolský list (Motu proprio) schvalující Všeobecná ustanovení o liturgickém roku a nový Římský kalendář, Všeobecná ustanovení o liturgickém roku a kalendáři, aby lépe porozuměli smyslu jednotlivých úkonů a byli schopni je ministrantům vysvětlit.

Ministranti se v průvodu ke mši sv. řadí v tomto pořadí: turiferář, krucifer se dvěma ceroferáři ministranti podle velikosti, ofertor a librista, ceroferáři se svícemi (pokud není průvod s křížem), lektor s evangeliářem, (kněz).

Přehled ministrantských služeb

ČEKATEL - zná základní úkony při mši svaté

CHÓRISTA - při mši sv. nosí obětní misku, kalich případně cibórium

INTORTICIÁŘ-CEROFERÁŘ-ADJUVANT - nosí světlo a příslužuje při liturgii bohoslužebnými předměty (kropenka apod.)

OFERTOR - při mši sv. příslužuje konvičkami a patenou

LIBRISTA - při liturgii nosí bohoslužebné texty

KRUCIFER - nosí kříž, vede průvody, provádí při mši sv. sbírku, dovede otevřít hlavní a boční vchod

TURIFERÁŘ- při mši sv. příslužuje turibulem, navikulí a velem

MINISTER - dovede sám připravit a dohlédnout na průběh méně náročných obřadů, případně pomáhá ceremonáři

RECITÁTOR- přednáší při liturgii kratší texty

ŽALMISTA - zpívá žalmy

LEKTOR - čte při liturgii biblické lekce, případně jiné delší texty (křížové cesty)

CEREMONÁŘ - dovede připravit a řídit jakoukoliv liturgii

Způsobilost k výkonu jednotlivých služeb schvaluje liturg, kromě:

čekatel - schvaluje vedoucí skupiny

recitátor, žalmista, lektor - schvaluje vedoucí recitátorského, žalmistického, lektorského kursu pověřený KR, spolu s liturgem, pokud ten danou službu vykonává

ceremonář - pro jednotlivé obřady jmenuje KR z ministrantů splňujících uvedené podmínky.

Pořadí skládání zkoušek:

V uvedeném pořadí, pouze ofertor může být složen před intorticiářem, mimo pořadí jsou zkoušky recitátor, žalmista, lektor. Recitátor se vždy skládá před lektorem.

Čekatel

Čekatel se učí nezákladnější znalosti a úkony potřebné pro ministrantskou službu. Je seznámen s Ministrantským řádem. Má právo účastnit se schůzek skupiny i akcí celého konventu. Sleduje se jeho způsobilost k ministrantské službě (vytrvalost, plnění závazků, kamarádství).

Pokud splní dané požadavky je nejpozději do 3 měsíců, avšak nejdříve na počátku 1. třídy do konventu zvláštním obřadem přijat.

Zná:

- kdo je ministrant a proč ministruje, jak se má chovat, co má dělat při příchodu do kostela a odchodu z něj .
- Ministrant - (česky služebník) koná službu při bohoslužbě. Je to služba velmi čestná před Bohem i před lidmi. Proto ji ministrant vykonává zbožně a dobře. Při příchodu u vchodu sundá čepici, před svatostánkem poklekne „pozdraví Pána Ježíše“. Ostatní v ministrantském řádu.
- umí pojmenovat části ministrantského oblečení: límec, komže, superpelice

Umí:

- oblékat a ukládat ministrantské oblečení
- samostatně se pohybovat při mši sv., mít ruce sepjaté, založené

pozn.: při bohoslužbě oběti nestojí 1. ministrant v řadě za ofertorem nebo libristou, ale jakoby vedle něj o stupeň níž. Na ofertorské straně je třeba nechat místo pro chóristu přinášejícího kalich.

Chórista

(česky: člen sboru ministrantů)

Při mši sv. nosí obětní misku, ciborium a přináší a připravuje kalich. V nepřítomnosti ofertora může vyjimečně příslužovat konvičkami a patenou.

Zná:

- co je mše sv. /při mši se církev schází, aby Bohu naslouchala, aby si připomněla, jak nás Kristus zachránil, aby Ho zpřítomnila mezi sebou a posílila se Jím./
- kdo je chórista a co koná
- co je kalich, pala, purifikatorium, korporál, obětní miska, ciborium, patena, konvičky, tácek, šátek na konvičku, monstrance.
- odpovědi při mši sv. (kromě Sláva a Věřím)
- kdy se dělá kříž (na začátku mše sv. a při závěrečném požehnání), malý kříž (před evangeliem), kdy se bije v prsa (při úkonu kajícího, při slovech „je to má vina, má veliká vina“), kdy má založené ruce v rukávech (při čtení z Písma, výjimkou je evangelium, zpěvu žalmu a soukromé modlitbě po přijímání), kdy se dělá úklona (při příchodu a odchodu od oltáře, při modlitbě Věřím při slovech „skrze Ducha sv. ...stal se člověkem“), kdy se pokleká (spolu s knězem po Beránku Boží), kdy se klečí (při proměňování)
pozn.: při první eucharistické modlitbě se ministranti nekřížují ani nebíjí v prsa, neboť je to symbol koncelebrace

Umí:

- základní postoje a gesta uvedená v části Zná
- dovede nosit obětní misku, kalich, ciborium, správně rozprostírat korporál. Umí s nimi k oltáři přijít, ví kdy se přináší a odnáší
- spolupracovat s ofertorem při přípravě obětních darů
- chodit při křížové cestě a růženci

POZNÁMKY K PRAXI

Kalich, miska i ciborium se drží oběma rukama. Přináší se až po skončení přímluv, během obětního průvodu. K oltáři se přichází z boku a kolmo. Korporál se rozprostírá přesně uprostřed oltáře nejprve na levo, potom na pravo nakonec nahoru a dolů. Pokud je na něm křížek, měl by být dole. Spodní okraj korporálu je asi 2 cm od kraje oltáře. Pala se pokládá na pravý horní čtverec korporálu, kalich vedle něj. Miska se postaví doprostřed korporálu. K odnášení po přijímání se přichystá včas, aby hned po vyčištění nádob je mohl odnést.

Spolupráce s ofertorem při přípravě obětních darů:

po obětním průvodu převezme první v řadě stojící

chórista od ofertora tácek s konvičkami. Ofertor si vezme konvičky a jde k oltáři. Mezitím se chórista připraví tak, aby byl schopen od ofertora převzít prázdnou konvičku od vína a předat mu tácek. Poté s ním jde k oltáři a po lavábu podá knězi šátek na utření rukou. Nakonec s ofertorem konvičky dá na boční stolek

a zařadí se na své místo.

Odpovědi při mši sv.

Vstupní obřady

K. Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

L. Amen

K. Pán s vámi.

L. I s tebou.

V. Vyznávám se všemohoucímu Bohu a vám všem, že často hřeším myšlením, slovy i skutky a nekonám, co mám konat: Je to má vina, má veliká vina. Proto prosím, Matku Boží, Pannu Marii, všechny anděly a svaté i vás, bratři a sestry, abyste se za mě u Boha přimlouvali.

K. Pane, smiluj se.
L. Pane, smiluj se.
K. Kriste, smiluj se.
L. Kriste, smiluj se.
K. Pane, smiluj se.
L. Pane, smiluj se.

Bohoslužba slova

po čtení

L. Bohu díky

před evangeliem

K. Pán s vámi
L. I s tebou
K. Slova sv. evangelia podle ...
L. Sláva Tobě, Pane

po evangeliu

L. Chvála Tobě, Kriste

Eucharistická bohoslužba

K. Modlete se, bratři a sestry, aby se má i vaše oběť zalíbila Bohu, Otci všemohoucímu.
L. Ať ji přijme ke své slávě a k spáse světa.

Preface

K. Pán s Vámi.
L. I s tebou.
K. Vzhůru srdce.
L. Máme je u Pána.
K. Vzdáváme díky Bohu, našemu Otci.
L. Je to důstojné a spravedlivé.

L. Svatý, Svatý, Svatý, Pán Bůh zástupů. Nebe i země jsou plny tvé slávy. Hosana na výsostech. Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně. Hosana na výsostech.

K. Tajemství víry.

L. Tvou smrt zvěstujeme, Tvé vzkříšení vyznáváme, na Tvůj příchod čekáme, Pane, Ježíši Kriste.

V. Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší, dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.

L. Neboť tvé je království i moc i sláva na věky.

V. Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.
Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.
Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, daruj nám pokoj.

K. Hle, Beránek Boží, který na sebe vzal hříchy světa. Blahoslavení, kdo jsou pozváni k večeři Beránkově.

L. Pane, nezasloužím si, abys ke mně přišel, ale řekni jen slovo a má duše bude uzdravena.

Závěrečné obřady

K. Pán s vámi.
L. I s tebou.
K. Požehnej vás všemohoucí Bůh Otec i Syn i Duch svatý.

L. Amen.

K. Jděte ve jménu Páně.

L. Bohu díky.

INTORTICIÁŘ - CEROFERÁŘ - ADJUVANT

česky: ten, který nosí intorticii (intorticiář - ceroferář) a pomocník (adjuvant)

Intorticiáři a ceroferáři při mši sv. i jiných obřadech nosí světlo, symbol živého Krista. Intorticiáři jsou 4, mají zvláštní druh světel, ceroferáři, obvykle 2, chodí samostatně nebo vedle kříže, nosí běžné svícny se svíčkami. Adjuvant při liturgii připravuje nebo podává potřebné liturgické předměty.

Zná:

- symboliku světla a znaků na paškálu kříž, písmena alfa a omega - jsou to první a poslední písmena řecké abecedy, symbolizující že Kristus je počátek i konec, letopočet - Kristus je Pán věků, který vládne dějinám, kadidlová zrna - symbol pěti ran Kristových
- umí pojmenovat paškál, intorticii, svícen, kropenku, kropáč (aspergil)
- obecné zásady při nošení intorticii, /drží se těsně pod ozdobami ve vnější ruce, druhá ruka na prsou/, svícnů /vnější ruka nahoře, druhou se přidržuje zespodu/. Intorticiáři ani ceroferáři nepoklekají, neklaní se, nekřížují se.
- kde jsou ceroferáři zařazení v průvodu /před knězem, případně lektorem nesoucím evangeliář, pokud je průvod z křížem, jdou vedle křicifera, který ho nese
- kdo je intorticiář a adjuvant
- základní rozdělení liturgie (eucharistie, ostatní svátosti, svátostiny, modlitba).
- Gloria (Sláva), Credo (Věřím)

Umí:

- držet intorticii a chodit s ní při mši sv. - jako ceroferář chodit se svíčkami v průvodech vedle kříže a při mši sv.
- nosit kropenku

Při mši sv. ve významné svátky a slavnosti konají službu 4 intorticiáři.

2 ceroferáři nesou svícen (první dvojice intorticiářů) s rozžatými svíčkami v průvodu ke mši sv. Svíčky odloží na oltář sv. Josefa, tak aby se nevžňala výzdoba. Průvod k evangeliu: po čtení, popř. po žalmu, pokud by druhé čtení nebylo, si ceroferáři (opět první dvojice) vezmou svíce a stoupnou si vlevo od sedilie na ofertorský stupeň. Zároveň s knězem jdou k ambonu. U oltáře počkají při úkloně kněze, až si vezme evangeliář. Pravý ceroferář obejde ambon zleva a zaujme místo vpravo. Levý se jen otočí čelem ke knězi a zaujme místo tak, aby byl symetricky s pravým vůči ambonu. Oba stojí čelem ke knězi. Po evangeliu pravý přichází větším obloukem k druhému a společně po stupni odcházejí tak, že pravý zůstává ve dvojici pravý.

Dva ceroferáři /stále 1. dvojice/ doprovázejí obětní průvod. Připraví se během přímlyv a ihned jakmile skončí vlastní přímlyvy a začne závěrečná modlitba pronášená knězem jdou ke stolku s obětními dary a stoupnou si vedle něj, čelem k oltáři. Průvod vychází až se začne zpívat. U oltáře se rozestoupí tak, aby uvolnili místo přinášejícím, ale ne až na kraj stupně a čekají, než se dary předají, pak oba společně odejdou.

Celá čtveřice intorticiářů odchází s ministrem po přípravě obětních darů pro intorticie. Zařadí se za turiferáře, kteří po okouření lidí odchází do sakristie. Přichází během Svatý, rozestoupí se před oltářem a zůstanou stát. Kleknou společně s ostatními. S nimi také po Tajemství víry vstanou a pak po Skrze Něho s Ním a v Něk společně pokleknou a odejdou. Přichází se zprava

(ve smyslu přicházejícího turiferáře), odchází druhou stranou.

Ceroferáři (druhá dvojice intorticiářů) drží svíce vedle sedilie během přijímání. Při odchodu se otáčí čelem k sobě.

Ti stejní si závčas vezmou svíce na konci mše sv. a odnášejí je v průvodu od oltáře. Pokud je průvod s křížem, jdou si pro svíce ve chvíli, kdy si křicifer jde pro kříž a postaví se vedle něj.

Pro ceroferáře jdoucí vedle křicifera s křížem platí: je třeba udržovat tempo podle křicifera, neplést se pod nohy, nepoklekat, nekřížovat se. Ceroferáři vedle kříže se při zastavení křížové cesty obracejí směrem ke kříži.

Pro adjuvanta s kropenkou platí zásada: být včas poblíž kněze, aby mu včas mohl podat aspergil.

UMÍ ZPAMĚTI:

Sláva na výsostech Bohu - a na zemi pokoj lidem dobré vůle. - Chválíme tě. - Velebíme tě. - Klaníme se ti. - Oslavujeme tě. - Vzdáváme ti díky pro tvou velikou slávu. - Pane a Bože, nebeský Králi, - Bože, Otče všemohoucí. - Pane, jednorozený Synu, Ježíši Kriste. - Pane a Bože, Beránku Boží, Synu Otce. - Ty, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi, - ty, který snímáš hříchy světa,

přijmi naše prosby. - Ty, který sedíš po pravici Otce, smiluj se nad námi. - Neboť ty jediný jsi Svatý, - ty jediný jsi Pán, - ty jediný jsi Svrchovaný, - Ježíši Kriste, se svatým Duchem, ve slávě Boha Otce. Amen.

Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všeho viditelného i neviditelného. Věřím v jednoho Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, který se zrodil z Otce přede všemi věky: Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty z Otcem: skrze něho všechno je stvořeno. On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe. Skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem. Byl za nás ukřižován, za dnů Poncia Piláta byl umučen a pohřben. Třetího dne vstal z mrtvých podle Písma. Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce. A znovu přijde, ve slávě, soudit živé i mrtvé a jeho království bude bez konce. Věřím v Ducha svatého, Pána a dárce života, který z Otce i Syna vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků. Věřím v jednu, svatou, všeobecnou, apoštolskou církev. Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů. Očekávám vzkříšení mrtvých a život budoucího věku. Amen.

OFERTOR

(česky: ten, který přináší dary)

Ofertor vykonává základní ministrantskou službu při mši sv.; příslužuje konvičkami a patenou.

Zná:

- základní schéma mše sv.
- vybavení oltářního prostoru: stupně, ambon, sedilie, centrální oltář (menza), plachta, kříž, svíčky. Ví, kde je křtitelnice, hlavní oltář, svatostánek, zpovědnice
- kdo je ofertor

Umí:

- příslužovat při mši sv. konvičkami a patenou (převzít konvičky, nést je, podávat je, provést lavábo, nalít vodu)
- přesuny a postavení ofertora
- zazvonit na začátku mše sv.
- nadzvednout ornát

POZNÁMKY K PRAXI:

Pět minut přede mši sv. (ne dříve) odnáší do kostela spolu s libristou kalich, pateny, při. košíky a určí dva lidi pro nesení obětních darů v průvodu.

Ofertor chodí ve dvojici s libristou.

V průvodu ke mši sv. jde před knězem, případně lektorem nesoucím evangeliář, při slavné mši sv. před ceroferáři se svícemi. Než se vyjde ke mši sv. zvoní 2x, při slavnostech 3x po dvou. Při latinské mši sv. se zvoní po přečtení vstupní antifony. Při příchodu k oltáři se rozestoupí na rohy „ofertorského“ stupně a jakmile kněz přichází k sedilii, stoupne si k ní. U sedilie stojí tedy o stupeň níž, než kněz a s takovým bočním odstupem, aby ani částečně nebyli knězem zakryti. Po vstupní modlitbě nadzvedne knězi ornát. Po „Munda cor meum“ (tj. když se kněz modlí skloněn před menzou, než jde číst evangelium) se jde zařadit mezi ostatní ministranty. Při koncelebrované mši sv. nebo příslužuje-li jáhen který čte evangelium, zůstane spolu s libristou na svém místě. Jakmile skončí promluva a kněz jde k sedilii, vrací se na své původní místo. Po skončení přímlov se připojí ofertor ke knězi, který jde převzít obětní dary. Jestliže při mši příslužuje jáhen, jde pro konvičky on. Počká až kněz převezme misku, poděkuje lidem a jde na bok, kde tácek podá prvním v řadě stojícímu chóristovi. Vezme si obě konvičky a stoupne si k menze. Konvičky se podávají tak, aby je kněz mohl přirozeně uchopit za ouško. Nejprve víno, pak voda. Poté jde k chóristovi, předá mu prázdnou konvičku od vína, převezme od něho tácek a společně si stoupnou vedle menzy na lavábo. Po lavábo odnesou konvičky na boční pult, voda z tácku se vyleje do kvádrů, šátek se složí a dá na konvičky. Je dobrým zvykem prázdnou konvičku od vína dát napravo, aby se po přijímání vyloučila záměna. Jestliže při mši žádný chórista není, položí ofertor po obětním průvodu tácek se šátkem na boční pult. Při bohoslužbě oběti stojí na ofertorském stupni přímo proti delší straně oltáře. Na „Pozdravte se pozdravením pokoje“ podá ruku knězi a potom krajnímu ministrantovi. Pro patenu si jde po modlitbě „Pane, nezasloužím si.....“. Ofertor vezme tolik paten, kolik je podávajících. Patenu nutno držet pouze za držátko, stále vodorovně a pevně. Nesmí se s ní cinkat o ciborium, nesvítit knězi, a pokud možno ani lidem do očí. Nesmí se s ní manipulovat tak, aby se šátkem apod. smetaly s pateny částičky hostií, předčasně ucuknout ani s ní dělat rozmáchejší gesta. Je však třeba bystře a včas postupovat. Po přijímání odnese patenu na menzu a položí ji ke korporálu. Ihned na to přinese konvičku s vodou a počká na ofertorském stupni u menzy, aby mohl pohotově nalít vodu k purifikaci. Při odchodu zpět vezme pateny a dá je spolu s konvičkou na své místo. Potom si stoupne k sedilii, aby knězi mohl podržet ornát. Po mši sv. spolu s libristou přinesou pateny (pokud ihned nezačíná další mše sv.), konvičky, kalich, obětní misku, případně prázdné ciborium, bohoslužebné knihy a sfouknou svíčky tak, aby nerozříkali vosk na oltářní plachtu (dát ruku za svíčku). Po nedělní 7.45 sesbírají chorální zpěvníky (Kyriale simplex). Pokud se to nestihlo mezi 7.45 a devátou, sesbírá je ofertor s libristou po deváté.

Schéma mše

A. Úvodní obřady

Vstupní zpěv, pokud se nezpívá, tak se recituje antifona z misálu

Pozdravení oltáře a shromážděného lidu

Úkon kajícnosti

Pane, smiluj se

Gloria (Chvalozpěv „Sláva na výsostech Bohu“) - v neděli kromě adventu a postu, na svátky a slavnosti)

Vstupní modlitba

B. Bohoslužba slova

1. čtení

žalm

2. čtení (v neděli, ve slavnosti)

Evangelium

Promluva

Credo (Vyznání víry - v neděli, ve slavnosti)

Přímluvy

C. Bohoslužba oběti

Příprava darů, končí modlitbou nad dary

Eucharistická modlitba (její součástí je m.j. Preface, „Svatý“, proměňování)

Přijímání (Otče náš, obřad pokoje, Beránku Boží, přijímání těla Páně - při tom se zpívají písně nebo žalmy, pokud ne, tak před přijímáním se čte antifona z misálu)

D. Závěrečné obřady

Závěrečná modlitba

Pozdravení a požehnání kněze

Propuštění

LIBRISTA

Librista přisluhuje při liturgii texty. S ofertorem koná základní ministrantskou službu. Sleduje průběh liturgie, úkony kněze, je schopen jej případně usměrnit, upozornit.

Zná:

- kdo je to librista
- bohoslužebné knihy: Misál, přímluvy, lekcionář, ví, co je mešní řád
- základní dělení Liturgického roku, rozdělení dní z liturgického hlediska /ferie, nezávazná památka, památka, svátek, slavnost/
- kdy je Gloria, Credo /Gloria - ve svátky, slavnosti, kromě adventních a postních nedělí, v oktávu vánočním a velikonočním, Credo ve slavnosti/
- má přehled o průběhu obřadu, při kterém má službu a o užívaných textech
- dovede s lidem recitovat níže uvedené odpovědi při latinské mši sv.

Umí:

- orientovat se v Misále a přímluvách
- zjistit si v direktáři vše potřebné pro výkon služby při mši sv. /modlitby, Gloria, Credo, preface/
- držet knihy u sedilie a obracet strany při eucharistické modlitbě
- nosit pult s Misálem
- přesuny a postavení libristy

POZNAMKY K PRAXI

Librista se musí na službu připravit včas, aby zjistil, co přesně bude držet. Většinu informací získá z Direktáře, co mu není jasné, na to se zeptá ministra. Nezapomene se před odchodem k oltáři zeptat kněze, která bude eucharistická modlitba. Nezapomene také knihu přímluv, pokud ji drží. Librista stojí zásadně bezprostředně po levici kněze. Kniha se drží oběma rukama. Při čtení z Misálu, popř. jiné knihy, se drží buď na jedné ruce nebo v případě, že je kniha pro ministranta příliš těžká, opřená o prsa. Rukama se přitom drží ze spodu. Jakýkoli jiný způsob je nepřipustný, neboť vede k lámání vazby. Texty je třeba držet tak, aby se knězi dobře četli, tzn. ve vhodné vzdálenosti, klidně - nekomíhat s nimi, ve správném sklonu, aby řádky neubíhaly „do kopce“ či „z kopce“ a aby byl misál spíše v poloze vodorovně

než kolmé. Záložka je vždy na opačné straně než čtený text. Pokud je text na dvou stranách, dát záložku tak, aby ho nepřekrývala. Pozor na zaclánění textu držícími prsty.

Pět minut přede mší (né dříve) odnese do kostela spolu s ofertorem kalich, misku, pateny a případně i košíky.

Činnost libristy při mši sv.:

Až do začátku evangelia librista stojí symetricky s ofertorem. Vstupní modlitba se drží

A/ když Gloria není: po „Pane, smiluj se“, případně po „Smiluj se nad námi, Pane, odpusť nám naše hříchy ...“, pokud odpověď „Pane, smiluj se nad námi“ byla součástí úkonu kajcnosti.

B/ Pokud je Gloria, tak po něm.

Poté librista počká, až si kněz sedne na sedilii, aby mu podržel ornát, položí Misál na pult a otevře jej na modlitbu nad dary. Ihned na to se vrátí k sedilii. K evangeliu jde dolů mezi ostatní ministranty s ofertorem. Pokud bude držet přímluvy (v případě, že recitátor má svoji knihu), ihned po promluvě jde s přímluvami k sedilii. Pokud přímluvy nedrží, zůstává na místě. Po přímluvách přinese pult s Misálem na oltář a stoupne si na ofertorský stupeň naproti místu, kde bude stát ofertor. Pokud se okouřuje oltář, misál se přináší až po okouření. Při odpovědi „Ať ji přijme ke své slávě a spáse světa“ si stoupne vedle kněze. Po modlitbě nad dary otočí na prefaci, během Svátý na Eucharistickou modlitbu. Při proměňování klečí buď na místě, nebo naproti ofertorovi. Při otáčení je třeba dát pozor na :

Při 1. Eucharistické modlitbě - některé texty se recitují jen v některých dnech liturgického roku

3. Eucharistické modlitbě - pokud není mše za zemřelé, včas otočit

4. Eucharistické modlitbě - má vlastní prefaci, která nemůže být nahrazena jinou

Po „Skrze něho ...“ otáčí na Přijímání. Před „Pokoj Páně ať zůstává vždycky s Vámi“ otočí a pak uhne do strany, aby vytvořil místo pro jáhna, který říká do mikrofonu „Pozdravte se pozdravením pokoje.“ Pak si stoupne na ofertorský stupeň. Pokud je více podávajících

jde si po „Pane, nezasloužím si .....“ k ofertorovi pro patenu. Po přijímání ji položí na oltář, odnese pult na bok, vezme si misál a ihned si stoupne vedle sedilie.

U sedilie se snaží být dřív než kněz, aby mu nadzvedl ornát. (Není to však podmínkou a nesmí se u toho dělat dostihy, ale důstojně řešit situaci.)

Po chvíli ticha (nemusí být) drží závěrečnou modlitbu.

Na závěr může ještě následovat slavnostní požehnání. Po

mši sv. spolu s ofertorem přinesou misku, konvičky, bohoslužebné knihy, kalich, pateny (pokud ihned nezačíná další mše sv.), sbírku, případně prázdné ciborium a

sfoukne svíčky tak, aby se vosk nerozstříkl po plachtě (dát ruku za svíčku). Po nedělní 7.45 sesbírají chorální zpěvníky (Kyriale simplex). Pokud se to nestihlo mezi 7.45 a devátou, sesbírání je s ofertorem po deváté.

Odpovědi při latinské mši sv.

Vstupní obřady

K. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Ve jménu Otce.

L. Amen Amen

K. Dominus vobiscum. Pán s vámi.

L. Et cum spiritu tuo. I s tebou.

V. Confiteor Deo omnipotenti Vyznávám se všemohoucí-
et vobis, fratres, quia peccavi nimis mu Bohu a vám všem, že
cogitatione, verbo, opere et omissione: často hřeším myšlením,
slovy i skutky a neko-

nám, co mám konat:

mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Je to má vina, má veli-
ká vina.

Ideo precor beatam Mariam semper Proto prosím, Matku

Boží, Pannu Marii,

Virginem, omnes Angelos et Sanctos, všechny anděly a svaté

et vos fratres orare pro me i vás, bratři a sestry,

ad Dominum Deum nostrum. abyste se za mě u Boha

přimlouvali.

Eucharistická bohoslužba

K. Orate, fratres: ut meum ac vestrum Modlete se, bratři a
sacrificium acceptabile fiat apud sestry, aby se má i vaše
Deum Patrem omnipotentem. oběť zalíbila Bohu, Otci
všemohoucímu.

L. Suscipiat Dominus sacrificium Ať ji přijme ke své slávě
de manibus tuis ad laudem et gloriam a k spáse světa.

nominis sui, ad utilitatem quoque

nostram totiusque Ecclesiae suae sanctae.

Preface

K. Dominus vobiscum. Pán s Vámi.

L. Et cum spiritu tuo. I s tebou.

K. Sursum corda. Vzhůru srdce.

L. Habemus ad Dominum. Máme je u Pána.

K. Gratias agamus Domino Deo Vzdávejme díky Bohu,
nostro. našemu Otci.

L. Dignum et iustum est. Je to důstojné a
spravedlivé.

V. Pater noster, qui es in caelis, Otče náš, jenž jsi na

sanctificetur nomen tuum, nebesích, posvět' se jméno tvé.

adveniat regnum tuum, Přijď království tvé.

fiat voluntas tua, sicut in caelo, Buď vůle tvá, jako v nebi, et in terra. tak i na zemi.

Panem nostrum cotidianum da nobis Chléb náš vezdejší, dej nám hodie, dnes.

et dimitte nobis debita nostra, A odpusť nám naše viny, sicut et nos dimitimus debitoribus jako i my odpouštíme našim nostris, viníkům.

et ne nos inducas in tentationem, A neuved' nás v pokušení, sed libera nos a malo. ale zbav nás od zlého.

K. Ecce Agnus Dei, ecce qui Hle, Beránek Boží, který tollit peccata mundi, beati qui na sebe vzal hříchy světa. ad cenam Agni vocati sunt. Blahoslavení, kdo jsou pozváni k večeři Beránkově.

L. Domine, non sum dignus, Pane, nezasloužím si, ut intres sub tectum meum, abys ke mně přišel, sed tantum dic verbo ale řekni jen slovo et sanabitur anima mea. a má duše bude uzdravena.

Závěrečné obřady

K. Dominus vobiscum. Pán s vámi.

L. Et cum spiritu tuo. I s tebou.

K. Benedicat vos omnipotens Deus, Požehnej vás všemohoucí Bůh Pater, et Filius, et Spiritus Otec i Syn i Duch svatý. Sanctus.

L. Amen. Amen.

K. Ite, missa est. Jděte ve jménu Páně.

L. Deo gratias. Bohu díky.

Liturgický rok

1. doba adventní

začíná 1. nedělí adventní

má 4 neděle

končí 24. 12. před vigilií slavnosti Narození Páně

2. doba vánoční

začíná vigilií slavnosti Narození Páně

25. 12. - slavnost Narození Páně (Boží hod vánoční)

26. 12. - svátek sv. Štěpána, prvomučedníka

1. 1. - slavnost Matky Boží, Panny Marie

25. 12. - 1. 1. - oktáv Narození Páně

6. 1. - slavnost Zjevení Páně

V neděli po 6. lednu - svátek Křtu Páně

doba vánoční končí svátkem Křtu Páně

3. doba „během roku“ I, (Mezidobí I)

začíná v pondělí po svátku křtu Páně

končí v úterý před Popeleční středou

4. doba postní

začíná na Popeleční středou

má 6 nedělí, poslední se nazývá Květná (pašijová neděle), touto nedělí začíná Svatý týden

ve čtvrtek Svatého týdne (Zelený čtvrtek) ráno slaví mši biskup se svými kněžími (zdůraznění společenství kněží s biskupem)

doba postní končí na Zelený čtvrtek přede mší na památku Večeře Páně

5. Velikonoční triduum (třídenní)

začíná na Zelený čtvrtek večerní mší na památku Večeře Páně

Velký pátek - památka umučení Páně

Bílá sobota - v noci se konají obřady velikonoční vigilie slavnosti Zmrtvýchvstání Páně

Následující neděle je slavnost Zmrtvýchvstání Páně (Boží hod velikonoční)

Velikonoční triduum končí v neděle na slavnost Zmrtvýchvstání Páně večer

6. doba velikonoční

začíná velikonoční vigilií (pozn. začátek doby velikonoční se prolíná s velikonočním třídenním)

prvních 8 dní velikonoční doby počínaje nedělí Zmrtvýchvstáním Páně tvoří velikonoční oktáv

Po neděle Zmrtvýchvstání Páně následují 2., 3., 4., 5., 6., 7. neděle velikonoční

40 dní po Zmrtvýchvstání Páně je slavnost Nanebevstoupení Páně

50 dní po Zmrtvýchvstání Páně je slavnost Soslání Ducha svatého (je to následující neděle po 7. neděle velikonoční)

Slavností Soslání Ducha svatého končí doba velikonoční

7. doba „během roku“ II (Mezidobí II)

začíná pondělím po slavnosti Soslání Ducha svatého

poslední neděle v mezidobí II je slavnost Ježíše Krista Krále

doba „během roku“ II končí v sobotu před 1. nedělí adventní

Nejvýznamnější mariánské svátky

25. 3. - slavnost Zvěstování Páně

15. 8. - slavnost Nanebevzetí Panny Marie

8. 12. - slavnost Panny Marie, počaté bez poskvrny dědičného hříchu

Svátky nejvýznamnějších národních patronů:

5. 7. - slavnost svatých Cyrila a Metoděje

28. 9. - slavnost sv. Václava

KRUCIFER

(česky: ten, který nosí kříž)

Krucifer nosí kříž nebo chodí v čele průvodu s procesionálem. Provádí při mši sv. kostelní sbírku a umí otevírat hlavní a boční vchod.

Zná:- kdo je krucifer

- zásady provádění sbírky (sám, ve dvou, ve čtyřech)
- co je procesionál (kříž, se kterým se chodí v čele průvodu)
- zastavení křížové cesty

Umí:

- nosit kříž (ví, kde se zasazuje u oltáře, vést s procesionálem průvody, křížové cesty)
- provést kostelní sbírku
- dovede otevřít hlavní a boční vchod **POZNÁMKY K PRAXI:**

Krucifer chodí vždy v čele průvodu, pokud jsou turiferáři jde za nimi. Je třeba aby si získal návyk správného tempa při vedení průvodu a měl kontakt co se děje v průvodu, je-li třeba zpomalit, zrychlit či zastavit. Chození a manipulaci s velkým křížem, je třeba vždy předem nacvičit, včetně zasazování do kapsle. Procesionál se nosí mírně zdvižený, aby nepřekážel při chůzi, hlídat si, aby se nenesl pootočený, nosí se svisle, nekýve se s ním.

Při křížové cestě se otáčí směrem k hlavnímu oltáři, u VII. a VIII. zastavení k hlavní lodi.

Ke kostelní sbírce se vychází až po předání obětních darů. Vybírá-li na každé straně jeden, nejprve v hlavní lodi, potom v boční. Pokud jdou dva na jednu stranu platí pravidlo: Jeden jde středem, druhý „po obvodu“ a prostor mezi sloupy si rozdělí. Nezapomenou na prostor za oltářem. Netváří se ani povýšeně, ani zkameněle. Neříká se nic, je možné poděkovat mírnou úklonou hlavy.

Otevírá-li se hlavní vchod (při větším množství lidí), je třeba otevřít všechny troje dveře (železné, mřížované, dřevěné skleněné). Jinak to ztrácí praktický smysl. Kdo dveře takto otevře, uvádí je po odchodu lidí do původního stavu.

Pokud je průvod ke mši sv. s křížem, vyjde se bočním vchodem, jde se kolem kostela a vchází se hlavním vchodem. Kolem oltáře se jde zleva (ve smyslu přicházejícího krucifera). Zastaví se ve chvíli, kdy je kněz před menzou, aby s ministranty poklekl. Kříž se do sacristie neodnáší. Na konci mše sv. si krucifer vezme kříž a postaví se tak, aby se za něj po pokleknutí mohl začít řadit průvod ministrantů. Jde se správnou cestou jako na začátku. Podleprání kněze je rovněž možné odcházet jako při běžné mši. Je třeba se připravit včas, aby ihned po závěrečném požehnání začal tvořit průvod.

Křížová cesta

1. Ježíš odsouzen na smrt
2. Na Ježíše vložen kříž
3. Ježíš poprvé padá pod křížem
4. Ježíš se setkává se svou matkou
5. Šimon Cyrenský pomáhá Ježíši nést kříž
6. Veronika podává Ježíši roušku
7. Ježíš padá podruhé pod křížem
8. Ježíš mluví k plačícím ženám
9. Ježíš padá pod křížem potřetí
10. Ježíš zbaven šatu
11. Ježíše přibijejí na kříž
12. Ježíš na kříži umírá
13. Ježíšovo tělo snato z kříže
14. Ježíšovo tělo položeno do hrobu

TURIFERÁŘ

(česky: ten, který nosí kadidlo)

Turiferář je ministrant, který příslužuje kadidelnicí, loďkou a velem.

Zná:

- co je to turibulum (kadidelnice), navikula (loďka), velum (plachta)
- kdy, kdo a kolikrát se nakuřuje
- kdy a jak se používá velum
- kdy odcházejí po proměňování
- symbolika kadidla (dým kadidla stoupající vzhůru má být symbolem našich modliteb)
- dovede s lidem recitovat odpovědi při latinské mši

Umí:

- připravit uhlí, zacházet s turibulem, nakuřovat
- zacházet s navikulou, sypat kadidlo
- nachystat si velum, vložit na kněze, sejmut a složit

POZNÁMKY K PRAXI

Turiferáři klečí jedině při okouřování Eucharistie. Jinak ani neklekají, nekřížují se. Turibulum se drží v pravé, navikula v levé ruce. Navikulář je vždy vlevo. V průvodu jdou turiferáři vždy první, kromě průvodu s Eucharistií, kde jdou těsně před knězem a okouřují Eucharistii. Podle potřeby si sami sypou kadidlo. Turiferáři ví, že lidé se okouřují na tři strany - střed, vlevo, vpravo - pokaždé 1x1, kněz 2x2, eucharistie 3x2.

Činnost při mši sv.:

Je třeba přijít dostatečně včas (20 minut předem), aby stihli dobře připravit uhlí. Před odchodem k oltáři vloží kněz kadidlo, turiferáři zazvoní a vyjdou v čele průvodu.

A) Mše bez přítomnosti jáhna

Pokud je průvod s křížem, příchod jako u krucifera. Po příchodu k oltáři kněz oltář políbí a vzápětí okouří. Pokud si nejsou turiferáři jisti, že jim vydrží žhavé uhlí až do evangelia, odejdou po kříži do sacristie. Vrací se při 2. čtení nebo žalmu (pokud 2. čtení není). Ihned po 2. čtení jdou k sedílii, aby kněz mohl nasypat, a odchází na bok k ambonu. Turiferář podá turibulum k okouření evangelia a po jeho skončení oba odcházejí do sacristie. Po úpravě uhlí přichází na konci přímluv, aby byli včas připraveni na vložení kadidla po přípravě chleba a vína před lavabo. Kněz okouří, vrátí turibulum turiferáři, který okouří kněze. Jestliže je koncebrovaná mše, okouří postupně všechny celebranty. Oba turiferáři jdou před oltář ukloní se a okouří lid, načež odchází spolu s intorticiáři (chvilu počkají, až se za nimi seřadí) do sacristie. Na Svatý přichází k oltáři. Bezprostředně před proměňováním si sami mohou vložit kadidlo. Během pozdvihování se eucharistie okouřuje zepředu. Před oltář na ofertorský stupeň si jde kleknout jen ministrant s turibulem. Po proměňování odchází po odpovědi po "Tajemství víry". Udělají krok dozadu a společně odcházejí do sacristie. Po skončení obřadu vše uklidí.

B) Mše s přítomností jáhna (jen rozdíly)

Příchod: Turiferář podá turibulum jáhnovi a ten ho předá knězi. Po okouření oltáře podá kněz turibulum jáhnovi a ten turiferáři.

Evangelium:

Před lavábem: Navikulář předá navikulum jáhnovi, kněz nasype, jáhen předá navikulum navikulářovi. Pak předá turiferář kadidelnici jáhnovi a odstoupí. T. počkají až jáhen okouří kněze a shromážděný lid a převezmou do něj kadidelnici.

Proměňování:

Zůstává všechno stejné

Turiferáři umí správně připravit velum (kapsy jsou vzhůru dnem) aniž by se pomačkalo či dotýkalo země, vložit na kněze, sejmut a složit.

Odpovědi při latinské mši sv.

Vstupní obřady

K. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

L. Amen

K. Dominus vobiscum.

L. Et cum spiritu tuo.

V. Confiteor Deo omnipotenti
et vobis, fratres, quia peccavi nimis
cogitatione, verbo, opere et omissione:
mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.
Ideo precor beatam Mariam semper Virginem,
omnes Angelos et Sanctos et vos fratres
orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

K. Kyrie eleison.

L. Kyrie eleison.

K. Christe eleison.

L. Christe eleison.

K. Kyrie eleison.

L. Kyrie eleison.

Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Amen

Pán s vámi.

I s tebou.

Vyznávám se všemohoucímu Bohu
a vám všem, že často hřeším
myšlením, slovy i skutky a nekonám, co mám konat:
Je to má vina, má veliká vina.
proto prosím, Matku Boží, Pannu Marii,
všechny anděly a svaté i vás, bratři a sestry,
abyste se za mě u Boha přimlouvali.

Pane, smiluj se.

Pane, smiluj se.

Kriste, smiluj se.

Kriste, smiluj se.

Pane, smiluj se.

Pane, smiluj se.

Eucharistická bohoslužba

K. Orate, fratres: ut meum ac vestrum
sacrificium acceptabile fiat apud
Deum Patrem omnipotentem.

L. Suscipiat Dominus sacrificium
de manibus tuis ad laudem et gloriam
nominis sui, ad utilitatem quoque
nostram totiusque Ecclesiae suae sanctae.

Preface

K. Dominus vobiscum.

L. Et cum spiritu tuo.

K. Sursum corda.

L. Habemus ad Dominum.

K. Gratias agamus Domino Deo nostro

L. Dignum et iustum est.

V. Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth
Pleni sunt coeli et terra gloria tua
Hosana in excelsis.
Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosana in excelsis.

K. Mysterium fidei.

L. Mortem tuam annuntiamus Domine,
et tuam resurrectionem confitemur,
donec venias.

V. Pater noster, qui es in caelis,
sanctificetur nomen tuum,
adveniat regnum tuum,
fiat voluntas tua, sicut in caelo et in terra.
Panem nostrum cotidianum da nobis hodie
et dimitte nobis debita nostra,

Modlete se, bratři a sestry, aby se má i vaše
oběť zalíbila
Bohu, Otci všemohoucímu.
Ať ji přijme ke své slávě
a k spáse světa.

Pán s Vámi.

I s tebou.

Vzhůru srdce.

Máme je u Pána.

Vzdávajme díky Bohu, našemu Otci.

Je to důstojné a spravedlivé.

Svatý, Svátý, Svátý, Pán Bůh zástupů.
Nebe i země jsou plny tvé slávy.
Hosana na výsostech.
Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně.
Hosana na výsostech.

Tajemství víry.

Tvou smrt zvěstujeme,

Tvé vzkříšení vyznáváme,

na tvůj příchod čekáme, Pane, Ježíši Kriste.

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
nebesích, posvěť se jméno tvé.
přijď království tvé.
Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší, dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,

sicut et nos dimitimus debitoribus nostris
et ne nos inducas in tentationem,
sed libera nos a malo.

L. Quia tuum est regnum,
et potestas, et gloria in saecula.

V. Agnus Dei, qui tollis peccata
mundi: miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata
mundi: miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata
mundi: dona nobis pacem.

K. Ecce Agnus Dei, ecce qui
tollit peccata mundi,
beati qui ad cenam Agni vocati sunt.

L. Domine, non sum dignus,
ut intres sub tectum meum,
sed tantum dic verbo
et sanabitur anima mea.

jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuved' nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.
Neboť tvé je království
i moc i sláva na věky.

Beránku Boží, který snímáš hříchy
hříchy světa, smiluj se nad námi.

Beránku Boží, který snímáš hříchy
hříchy světa, smiluj se nad námi.

Beránku Boží, který snímáš hříchy
hříchy světa, daruj nám pokoj.

Hle, Beránek Boží, který
na sebe vzal hříchy světa.

Blahoslavení, kdo jsou pozváni k večeři Beránkově.

Pane, nezasloužím si,
abys ke mně přišel,

ale řekni jen slovo
a má duše bude uzdravena.

Závěrečné obřady

K. Dominus vobiscum.

L. Et cum spiritu tuo.

K. Benedicat vos omnipotens Deus,
Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus.

L. Amen.

K. Ite, missa est.

L. Deo gratias.

Pán s vámi.

I s tebou.

Požehnej vás všemohoucí Bůh

Otec i Syn i Duch svatý.

Amen.

Jděte ve jménu Páně.

Bohu díky.

MINISTER

(česky: služebník)

Minister koná službu tím, že dovede organizačně připravit a dohlédnout na průběh běžných i slavnostních obřadů (mimo obřadů Svatého týdne, případně jiných organizačně náročných obřadů), pomáhá ceremoniáři při organizačně náročných obřadech.

Pozn.: nejvhodnější forma přípravy ministerů je kurs. Především je nutné, aby zkušený vedoucí jasnou a srozumitelnou formou přednesl hlavní myšlenky níže uvedených církevních dokumentů.

Zná:

- církevní dokumenty pojednávající o liturgii:
Konstituci Sacrosanctum concilium
Všeobecné pokyny k Římskému misálu
(kap. 2 - Složení mše, její prvky a části
I. Složení mše všeobecně
II. Různé prvky mše
III. Jednotlivé části mše/podrobně zná schéma mše/
kap. 3 - Povinnosti a služby při mši
I. Povinnosti a služby plynoucí z posvátných svěcení
II. Povinnost a úkol Božího lidu
III. Zvláštní služby
kap. 5 - Uspořádání a výzdoba kostelů ke slavení eucharistie
kap. 6 - Věci potřebné ke slavení mše
IV. Posvátná roucha /ví, kdy se používá která liturgická barva/)
- zná církevní dokumenty pojednávající o liturgickém roku:

Apoštolský list (Motu proprio) schvalující všeobecná ustanovení o liturgickém roku a nový římský všeobecný kalendář, Všeobecná ustanovení

o liturgickém roku a kalendáři(kap.1-Liturgický rok)

Zná podrobně členění liturgického roku, kdy se slaví hlavní svátky a slavnosti uvedené v kap. 1, části II. (Rozdělení liturgického roku) a některé slavnosti Páně, Panny Marie a svatých (Matky Boží, Panny Marie, sv. Josefa, Zvěstování Páně, Nejsvětější Trojice, Těla a Krve Páně, Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, sv. Petra a Pavla, sv. Tomáše, sv. Cyrila a Metoděje, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václava, Všech svatých, Krista Krále, Panny Marie, počaté bez poskvrny prvotního hříchu).

- pojmenovat jednotlivé části kněžského oblečení (klerika, alba, cingulum, kolárek, humerál, štola, ornát, pluvíál)
- kdo je to minister
- kdy se odchází s intorticiáři po proměňování

Umí:

- se orientovat v bohoslužebných knihách (Misál, lekcionář, přímluvy, knihy pro svatby a křty) a za pomoci direktáře najít příslušné mešní texty
- připravit vše potřebné ke mši sv., svatbě a křtu. Organizačně mši zajistit a dohlédnout na její průběh.
- zastoupit kostelníka v jeho činnosti
- obléci kněze

POZNÁMKY K PRAXI

Je nutné přijít s dostatečnou časovou rezervou (15 min před každou mší sv., 25 min před slavnou, pokud je náročnější příprava, i dříve), aby v klidu stihl připravit vše potřebné a určit ministranty pro jednotlivé funkce. Minister organizačně dohlíží na celý obřad a nikdo jiný není oprávněn bez jeho vědomí do této činnosti zasahovat (kromě ceremonáře).

Praktické pokyny ke mši sv.:

10 min před začátkem připravit: obětní dary (miska, konvičky), kalich, nachystat lekcionář, Misál a přímluvy.

5 min před začátkem: odeslat ofertora, aby odnesl obětní dary a určil ty, kteří je ponosou, zajistit odnesení kalichu, paten, košíků, dát klíček do svatostánku, rozžnout svíčky.

5 min před začátkem zajistí, aby v sacristii byl již naprostý klid.

těsně před odchodem: zapnout zesilovač, rožnout světla (stropní I-VI, ramínka hlavní loď, centrální oltář, levou a pravou boční loď).

Pozn.

všechny tyto úkoly nemusí dělat minister, ale záleží na domluvě s kostelníkem. Minister je ovšem zodpovědný za jejich splnění. U slavných mší je dále třeba včas připravit svíčky, dohlédnout na přípravu uhlí, případně nachystat procesionál.

Jestliže se ke mši sv. jde průvodem s procesionálem, zajistí otevření hlavních dveří a odsunutí stolku s obětními dary. Minister jde v průvodu za křížem spolu s

dalším starším ministrantem a po rozdělení průvodu před menzou zajistí seřazení ministrantů na svá místa. Spolu s knězem všichni pokleknou a teprve potom se otočí čelem k menze. Dohlédne na to, aby se po průvodu dal stolek na

své místo, zavřel vchod a na konci opět vše připravilo tak, aby průvod mohl jít stejnou cestou do sacristie, pokud si celebrant nepřeje jít do sacristie přímo. V prvním případě se po závěrečném požehnání všichni s polu s knězem otočí, pokleknou a teprve po tom se začne tvořit průvod. Jestliže je průvod určí

ministranta, který zazvoní ve chvíli, kdy průvod vchází hlavním vchodem do kostela. Minister si zajistí klíče od sacristie.

S intorticiáři odchází do sacristie po přípravě obětních darů (zařadí se s intorticiáři za turiferáře). K oltáři se jde na Svatý. Pokud turiferáři nejsou, stoupne si nabok a po skončení eucharistické modlitby, tzn. po Skrze Něho a s Ním a v Ném ... úkrokem dozadu dá intorticiářům znamení k odchodu.

Pokud se jedná o nepravdivý obřad (např. Slavnost uvedení Páně do chrámu, Slavnost Těla a Krve Páně) minister se domlouvá na průběhu obřadu s celebrantem den předem.

Po mši sv. zkontroluje, zda ofertor s libristou přinesli bohoslužebné předměty a knihy.

Po večerní mši sv. boduje.

Zástup za kostelníka:

otevře dveře (večer 1 hod přede

mši sv.), rozsvítí světla u obrazu P. Marie na hlavním oltáři, rozsvítí svíčku a světlo u P. Marie (u zповědнице) a v nástěnkách. Pokud začne být v kostele tma, rozžne ramínka v hlavní lodi. Po mši sv. zhasne světla, uklidí sbírku, bohoslužebné předměty a knihy.

Zavře kostel, který před tím projde a zkontroluje, zda v něm nikdo není. Zamče i dveře od kostela do sacristie, sacristii, zhasne světla v sacristii a zamče dveře od bočního vchodu.

Minister je schopen nachystat správný ornát (ví, kde jsou uloženy) a obléci kněze.

Ke křtu nachystat: paškál, tácek s kovovou konvičkou s teplou vodou, šátky na utírání, tácek s lahvičkou oleje a vatu, Křestní obřady (texty).

Ke svatbě nachystat: Svatební obřady (texty), před oltář klekátko s táckem na prsteny, k němu dvě sedilie, natáhnout koberec ke vchodu, kroupenku, před lavice u kazatelny stůl se židlí, knihu oddaných, propisku, ubrus, kytku.

RECITÁTOR

(česky: ten, který přednáší)

Recitátor přednáší při liturgii kratší texty.

Zná:

- základní zásady správného přednesu
- 4 obecné úmysly přímluv a tajemství růžence
- kdy, co a z čeho se čte, příchody a odchody (antifona vstupní a po přijímání, žalm, přímluvy, ohlášky, komentář na latinské mši, růženec)

Umí:

- zřetelně vyslovovat a dobře číst výše uvedené modlitby a texty podle požadavků recitátorského kursu
- připravit příslušné texty
- zacházet s mikrofonem
- správný příchod a postoj u ambonu

POZNÁMKY K PRAXI

Aby se u ambonu mluvilo přímo do mikrofonu a ne pod něj, je vhodné si knížku pozvednout. Při společném zpěvu či modlitbě se do mikrofonu nemluví. To platí i pro kněze, když se mu mikrofon drží. Při chůzi vždy držíme zavřené knihy oběma rukama, větší formáty opřené o prsa. K ambonu se chodí kolmo z boku.

Recitátorský kurs

Obecné zásady: Zřetelná výslovnost, úměrné tempo, kontakt s posluchači, manipulace s mikrofonem. Návčik v reálu se zesilovačem.

Antifony: čtou se pokud se při mši sv. nezpívá

- vstupní (introitus): na začátku mše sv. jde až k menze a ihned po úkloně přečte antifonu
- k přijímání (communio): čte se po modlitbě: „Pane, nezasloužím si ...“

V době velikonoční se na konci antifony říká „Aleluja“.

Žalm: k ambonu jde až po skončení 1. čtení, čte se nepřerušovaně bez odpovědí

Přímluva: jestliže z jedné knihy přímluv čte kněz i recitátor, recitátor si jde s přímluvami stoupnout k sedílii ihned po promluvě. Pokud má recitátor svůj text přímluv, jde si pro něj po skončení chvíle ticha a ihned jde k ambonu. Kněz čte úvod mířený k lidu a recitátor pak pokračuje zvoláním k Bohu (je li tam) a pak čte přímluvy. Přímluv musí být 4-6 (přesně) a musí v nich být obsaženy přímluvy na tyto úmysly: 1. za potřeby církve

2. za státní představitele a za spásu celého světa

3. za ty, které tíží jakékoliv nesnáze

4. za místní společenství

a poslední musí být za zemřelé.

Musí se správně klesat hlasem, zvláště u členitých

přímluv. Po přečtení přímluv počká dole pod stupni,

až kněz dočte modlitbu.

Komentář na latinské mši sv.: do desek vložit texty z příslušné neděle a zjistit, co se zpívá. Nechat si zkontrolovat od choralistů, zda souhlasí překlady textů zpěvů.

K oltáři jde s choralisty na konci průvodu, před menzou se ukloní a jde číst k ambonu: „Dnes je .....neděle v .....Zpívá se mše .....na straně ..... a Credo .....na straně.....“ Potom přečte introitus.

- po „oremus“ čte: Orace (vstupní modlitba).

- po 1. čtení čte: Graduale.

(pokud se zpívá žalm česky, graduále se nečte)

- po 2. čtení čte: Alleluia, v postě verš před evangeliem.
- po přímluvách: Offertorium.
- po modlitbě „Suscipiat“: Super oblata (modlitba nad dary).
- po „Domine non sum dignus“ čte Communio.
- po „Oremus“ (po přijímání): Postcommunio (modlitba po přijímání).
- po latinské závěrečné modlitbě text ohlášek.

Umět z paměti!

Ohlášky: čtou se po modlitbě po přijímání. Je třeba si je dobře připravit již v sacristii, neboť jsou psány rukou a nejsou vždy úplně přehledné. Dále je třeba si dát pozor, aby nedocházelo ke komolení cizích slov (např. jména světců). Důležité informace zdůraznit.

Růženec: před začátkem se nezvoní. Při příchodu i při odchodu se pokleká před hlavním oltářem, takže před centrálním oltářem se již nepokleká.

Růženec se skládá:

- kříž
- apoštolské Věřím
- Otče náš
- 3x Zdravas (po slově Ježíš se postupně vkládá v kterého věříme, doufáme, milujeme)
- Sláva Otci
- 5 desátek (oznámení tajemství, Otče náš, 10x Zdravas, Sláva Otci, Pane Ježíši)
- Zdravas Královno
- „Oroduj za nás, Královno posvátného růžence“
- modlitba
- následuje litanie loretánská s modlitbou, recituje se ve stoje
- kříž

Pokud se z určitých důvodů modlitba růžence protáhne (např. zpěv při růženci) je možné litanii loretánskou vynechat, aby následná mše sv. začala včas. Při ohlašování tajemství se nikdy nezačíná slovem „Který.....“. V pondělí a ve čtvrtek jsou tajemství růžence radostného, v úterý a v pátek bolestného, ve středu, sobotu a neděli slavného.

Tajemství růžence:

Radostný: 1. Panna Maria Ježíše z Ducha svatého počala

2. Panna Maria s Ježíšem Alžbětu navštívila

3. Panna Maria Ježíše v Betlémě porodila

4. Panna Maria Ježíše v chrámě obětovala

5. Panna Maria Ježíše v chrámě nalezla

Bolestný: 1. Pán Ježíš se za nás krví potil

2. Pán Ježíš byl za nás bičován

3. Pán Ježíš byl za nás trním korunován

4. Pán Ježíš za nás nesl těžký kříž

5. Pán Ježíš byl za nás ukřižován

Slavný: 1. Pán Ježíš z mrtvých vstal

2. Pán Ježíš na nebe vstoupil

3. Pán Ježíš Ducha svatého seslal

4. Pán Ježíš Pannu Marii do nebe vzal

5. Pán Ježíš Pannu Marii v nebi korunoval

LEKTOR

(česky: předčítatel)

Lektor čte při liturgii biblické lekce a jiné delší texty. Tuto službu může vykonávat po úspěšném absolvování lektorského kursu. Posvátnost biblického textu a význam služby pro shromáždění vyžaduje včasnou a dostatečnou přípravu čtené lekce.

Zná:

- kolik je cyklů nedělních a všedních čtení
- 15 pravidel pro lektory (L. Simajchl)
- je seznámen s konstitucí o Božím zjevení Dei verbum (Boží slovo)

Umí:

- nalézt příslušné texty pomocí direktáře
- kvalitně přednést biblické i jiné texty (např. křížové cesty).
- splňuje požadavky Lektorského kursu dané 15-ti pravidly pro lektory (L. Simajchl)

POZNÁMKY K PRAXI

Pokud lektor nese evangeliář, jde těsně před knězem. Jde zprava sedíle a zastaví se na úrovni kněze (na stejném stupni), po úkloně položí evangeliář do středu menzy (kousek od kraje, aby kněz pod ním mohl políbit oltář).

Praktické pokyny platí tytéž, co pro recitátory.

Čte-li obě čtení zůstává na žalm u ambonu.

1. čtení: Lektor, který čte 1. čtení si před mší zjistí, jestli se žalm zpívá z kůru nebo od ambonu. Jestliže se zpívá z kůru, zjistí si zhoduje-li se odpověď v lekcionáři

s odpovědí zpívanou. Po dočtení čtení ji pak oznámí slovy „Zpíváme odpověď“:....“dá si u toho zvláště pozor na výslovnost a rychlost.

CEREMONÁŘ

(česky: pořadatel obřadu)

Ceremonář dovede připravit a řídit jakoukoli liturgii.

Zkouška se neskládá, ceremonář je pro jednotlivé obřady

určen KR ze zkušených ministerů, splňujících níže uvedené podmínky .

Profil ceremonáře:

- jistý ve výkonu, zkušený
- pohotový, schopný účinně zasáhnout v nepředvídané situaci
- má „cit pro liturgii“, a alespoň minimální liturgické vědomosti
- dovede využít pomoci ministra, vede k samostatnosti libristu
- je-li potřeba, je schopen organizovat a řídit nácvik

Výsady a povinnosti ceremonáře:

- je svrchovanou autoritou v souvislosti s daným obřadem (jeho přípravou a průběhem)
- veškeré odchylky od běžné, dodatečné změny oproti původní domluvě jsou možné pouze s jeho vědomím
- sám může provádět operativní změny
- zodpovídá za celý průběh liturgie
- dochází dostatečně včas před obřadem (jako první)
- dohlédne na rozvrh, zorganizuje a řídí nácvik (je-li potřeba, zajistí recitátory, lektory, žalmisty)
- vyžaduje 5 min před obřadem, případně i dříve, klid
- dohlíží na kázeň
- neměl by opouštět místo liturgického dění, stojí na viditelném místě („vidět a být viděn“)